Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Varsinais-Suomi

MUISTIO

27.5.2020

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Viite: Maa- ja metsätalousvaliokunnan kokous 27.5.2020

Asia: Merimetsoa ja valkoposkihanhea koskevat poikkeuslupa-asiat Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) on käsitellyt koko Suomen (pl. Ahvenanmaa) rauhoitettuihin lintuihin liittyvät poikkeuslupa-asiat keskitetysti vuodesta 2015 alkaen.

Luonnonsuojelulain mukaan ELY-keskus voi yksittäistapauksissa myöntää poikkeuksen lajeja koskevista rauhoitusmääräyksistä, kun lintudirektiivin artiklassa 9 määritellyt poikkeamisedellytykset täyttyvät. Lupa voidaan myöntää, jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole, jollakin seuraavista perusteista:

- kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi,
- lentoturvallisuuden turvaamiseksi,
- viljelmille, kotieläimille, metsille, kalavesille ja vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi,
- kasviston ja eläimistön suojelemiseksi
- tutkimus- ja opetustarkoituksessa
- tiukasti valvotuissa oloissa ja valikoivasti tiettyjen lintujen pienien määrien pyydystämiseksi, hallussa pitämiseksi tai muuten asialliseen hyötykäyttöön.

Lintudirektiivin artiklassa 9 määriteltyjen poikkeusluvan edellytysten täyttymisen lisäksi lupaa käsiteltäessä on arvioita, aiheutuuko haetuista toimenpiteistä muita luonnonsuojelulain kieltämiä vaikutuksia. Käytännössä tämä tarkoitta sitä, että lupaa käsiteltäessä on arvioitava, aiheutuuko toimenpiteistä haittaa muiden lajien kuin toimenpiteiden kohdelajien pesinnälle. Lisäksi perustetut luonnonsuojelualueet tai Natura 2000 -alueet hakemusalueella tai niiden välittömässä läheisyydessä saattavat vaikuttaa poikkeusluvan myöntämisen edellytyksiin ja lupaehtoihin.

Sekä valkoposkihanhea että merimetsoa koskevia poikkeuslupia voi hakea kerralla useammaksi vuodeksi ja valtaosassa myönnetyistä luvista lupa toimenpiteisiin on myönnetty monivuotisena (2-5 vuotta).

Merimetso

Lupaa merimetson rauhoitusmääräyksistä poikkeamiseen on vuodesta 2015 alkaen haettu **42** kertaa. Päätös on annettu **40** kertaa ja kaksi hakemusta on tällä hetkellä vireillä eikä niistä ole vielä annettu päätöstä. Annetuista päätöksistä **28** (70 %) **on ollut myönteisiä** ja **12** (30 %) **kielteisiä**.

Merimetsoja koskevissa poikkeusluvissa poikkeuslupaperusteena on yleisimmen merimetsojen kalastolle aiheuttamat vakavat kalastovahingot. Lupia on haettu ja myönnetty myös tutkimusta varten sekä metsille aiheutuvan vakavan vahingon estämiseksi sekä terveyden turvaamiseksi.

Tällä hetkellä voimassa on 12 poikkeuslupaa merimetsojen rauhoitusmääräyksistä poikkeamiseen. Näistä luvista kuusi on merimetson tutkimista varten myönnettyjä poikkeuslupia ja toiset kuusi merimetsojen aiheuttamien vahinkojen torjumiseen myönnettyjä lupia. Vuonna 2020 on tähän mennessä annettu seitsemän päätöstä merimetsojen rauhoitusmääräyksistä poikkeamisesta. Näistä

päätöksistä kuusi on ollut myönteisiä ja yksi kielteinen. Voimassa olevien poikkeuslupien toimenpidealueita sijaitsee Suomessa koko sillä merialueella, jolla merimetsoja esiintyy. Suomessa on myönnetty ja myönnetään lupia merimetsojen ampumiseen kalastovahinkojen ehkäisemiseksi luvan myöntämisen edellytysten täyttyessä. Viimeisin lupa, jossa merimetsojen ampuminen on sallittu, on myönnetty Kustavin-Uudenkaupungin kalatalousalueelle 28.2.2020. Lupia merimetsojen aiheuttamien vahinkojen torjuntaan ei ole myönnetty luonnonsuojelualueille tai Natura-alueille.

Varsinais-Suomen ELY-keskus on saanut oikeuskanslerivirastolta huomautuksen 26.10.2018 liian pitkistä käsittelyajoista kuuteen merimetsopoikkeuslupaan liittyen. Ennen 26.10.2018 vireille tulleiden hakemusten keskimääräinen käsittelyaika on ollut 7,5 kuukautta (lyhyin käsittelyaika 0,2 kuukautta ja pisin 17,8 kuukautta, päätöksiä annettu 28). Sittemmin merimetsoasioiden käsittelyaikaa on pystytty lyhentämään merkittävästi ja 26.10.2018 jälkeen vireille tulleiden merimetsohakemusten kesimääräinen käsittelyaika on ollut 2,2 kuukautta (lyhyin käsittelyaika 0,2 kuukautta, ja pisin käsittelyaika 5,2 kuukautta, päätöksiä annettu 12). Käsittelyajan pituuteen vaikuttaa vireillä olevien asioiden määrä lupaviranomaisessa, mahdolliset hakemukseen liittyvät lisätietotarpeet (pyydetään hakijalta) ja sekä mahdolliset lausuntojen pyytämiset asiantuntijaorganisaatoilta (usein LUKE/ SYKE).

Merimetsopoikkeuslupia ei yleensä hae yksittäiset kalastajat, vaan valtaosa kalastovahinkojen torjuntaan haetuista poikkeusluvista on haettu laajemmin kalastusalueille/kalatalousalueille.

Valkoposkihanhi

ELY-keskus on antanut vuodesta 2015 alkaen **34** valkoposkihanhea koskevaa poikkeuslupapäätöstä. Näistä päätöksistä **32** on ollut **myönteisiä** ja **kaksi kielteistä**. Annetuista päätöksistä **19** koskee peltoja ja **15** puistoja, golfkenttiä yms. alueita. Kielteiset päätökset eivät ole koskeneet peltoalueita. Lisäksi tällä hetkellä vireillä on **seitsemän** poikkeuslupahakemusta, joista ei vielä ole annettu päätöstä. Vireillä olevista asioista **neljä** koskee peltoja ja **kolme** puistoja, golfkenttiä yms.

Valkoposkihanhea koskevien poikkeuslupa-asioiden käsittelyaikoja ei ole tilastoitu vastaavasti kuin merimetsopoikkeuslupien käsittelyaikoja. Vuoden 2020 aikana on tähän mennessä annettu neljä valkoposkihanhea koskevaa poikkeuspäätöstä. Näiden käsittelyajat ovat olleet 11 kk, 6,8 kk, 2,2 kk ja 3 päivää. Kahden pisimmän käsittelyajan osalta käsittelyaikaa on pitkittänyt tarvittavien lisätietojen odottaminen.

Vuodesta 2015 lukein lupaa valkoposkihanhien ampumiseen satovahinkojen estämiseksi on haettu seitsemän kertaa. Näissä tapauksissa kahdessa luvan myöntämiselle oli edellytykset ja lupa myönnettiin (lokakuussa 2019 ja toukokuussa 2020). Vuoden 2016 tapauksessa edellytykset ampumisluvan myöntämiseen eivät täyttyneet eikä lupaa myönnetty. Hakemuksista neljään ei ole vielä annettu päätöstä. Em. neljä hakemusta ovat tulleet vireille 16.5.2020 tai sen jälkeen.

Peltoalueille sijoittuvissa valkoposkihanhia koskevissa poikkeusluvissa poikkeuslupaperusteena on viljelmille aiheutuvat vakavat vahingot. Muutamissa tapauksissa lupaa on haettu myös kotieläimille aiheutuvien vakavien vahinkojen estämiseen, sillä merkittävät valkoposkihanhien ulostemäärät laitumilla/rehukasvustossa saattaisivat sairastuttaa nurmea syöviä eläimiä, mikäli ulosteissa olisi taudinaiheuttajia. Puistoihin, golfkentille yms. kohteille haettujen lupien poikkeuslupaperusteena on ollut terveyden ja turvallisuuden turvaaminen.

Lupia valkoposkihanhien karkottamiseen peltoalueilta ovat hakeneet yksittäiset viljelijät oman tilansa peltolohkoille, mutta suurin osa valkoposkihanhien karkottamista varten haetuista poikkeusluvista on useamman viljelijän yhteishakemuksia, joita on haettu kerralla useamman tilan alueelle.

Lisätietoja antaa tarvittaessa:

ylitarkastaja Salli Uljas, puh 0295 023 082, salli.uljas@ely-keskus.fi